

Jorma Saloheimo

TYÖTURVALLISUUS

Perusteet, vastuu ja oikeusturva

TALENTUM PRO
Helsinki 2016

Juridica-kirjasarjan 16. teos

3., uudistettu painos

Copyright © 2016 Talentum Media Oy ja Jorma Saloheimo

Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

Kansi: Lauri Karmila

Taitto: NotePad Ay

ISBN 978-952-14-2570-7

ISBN 978-952-14-2571-4 (sähkökirja)

ISBN 978-952-14-2572-1 (verkkokirja)

ISSN 1459-7535

BALTO print

Liettua 2016

Palaute kirjasta: www.talentumshop.fi

SISÄLLYS

LUKIJALLE	V
LYHENTEET	XI
I JOHDANTO	I
1.1 Työväensuojelusta työturvallisuuden sääntelyyn	1
1.2 Työturvallisuuden monet ulottuvuudet	2
1.3 Työturvallisuus tilastojen valossa	4
2 TYÖYMPÄRISTÖSÄÄNTELYN KEHITYS	6
2.1 Aineellinen normisto	6
2.2 Ammattientarkastuksesta tuotevalvontaan	9
2.3 Taloudelliset ohjauskeinot	11
2.4 Kirjallisuutta	12
3 OIKEUSLÄHTEET	13
3.1 Kansainvälinen sääntely	13
3.2 Kotimainen työympäristönormisto	18

3.3	Sopimukset	22
3.4	Soveltamiskäytäntö	24
3.5	Oikeustiede	27
3.6	Kirjallisuutta	28
4	TARKOITUS JA SOVELTAMISALA	29
4.1	Työturvallisuuslain tarkoitus	29
4.2	Yleinen soveltamisala	30
4.3	Yhteiset työpaikat	42
4.4	Rakennushankkeet	48
4.5	Työvoiman vuokraus ja alihankinta	53
4.6	Muita työn tekemistilanteita	57
4.7	Tuotteiden valmistus ja luovuttaminen	59
4.8	Suunnitelman luovuttaminen	64
4.9	Muita työturvallisuuslain soveltamistilanteita	65
4.10	Kansainväliset työsopimukset	65
4.11	Kirjallisuutta	67
5	TYÖTURVALLISUUDEN SISÄLTÖ	68
5.1	Työturvallisuuden yleinen vaatimustaso	68
5.2	Vaarojen arviointi	80
5.3	Muita vaarojen ennaltaehkäisyn periaatteita ja keinoja	88
5.4	Työsuojelun toimintaohjelma	94
5.5	Työn ja työympäristön suunnittelu	96
5.6	Fyysisen työympäristön terveellisyys ja turvallisuus	98
5.7	Työmenetelmien turvallisuus	101
5.8	Psykososiaalinen kuormitus	106
5.9	Häirintä ja väkivallan uhka	107
5.10	Työn organisointi	115

5.11	Työterveyshuolto	118
5.12	Työntekijöiden velvollisuudet	119
5.13	Kirjallisuutta	121
6	TYÖSUOJELUN YHTEISTOIMINTA	122
6.1	Yhteistoiminnan perusteita	122
6.2	Yhteistoiminta-asiat ja -menettely	125
6.3	Työsuojelupäällikkö	129
6.4	Työsuojeluvaltuutettu	131
6.5	Työsuojelutoimikunta	138
6.6	Yhteistoiminta yhteisillä työpaikoilla ja yhteisten vaarojen torjunnassa	139
6.7	Yhteistoiminnasta sopiminen	141
6.8	Kirjallisuutta	147
7	VAARALLISEN TYÖN KESKEYTYSOIKEUDET	148
7.1	Työstäpidättäytymisoikeus	148
7.2	Työsuojeluvaltuutetun oikeus keskeyttää työ	155
7.3	Kirjallisuutta	158
8	TYÖSUOJELUN VALVONTA	159
8.1	Viranomaisvalvonnan perusteita	159
8.2	Työsuojeluviranomaiset	162
8.3	Työsuojelutarkastus	167
8.4	Velvoittava päätös	169
8.5	Käyttökielto	176
8.6	Tuotevalvonta	177
8.7	Ilmoitukset poliisille	180
8.8	Muutoksenhaku	181
8.9	Kirjallisuutta	182

9	RANGAISTUSVASTUU	183
9.1	Työturvallisuusvastuun lajit	183
9.2	Työturvallisuusrikos ja -rikkomus osana työrikosten sääntelyä	184
9.3	Työturvallisuusmääräysten rikkominen	189
9.4	Työsuojelun edellytysten laiminlyönti	195
9.5	Syällisyys	197
9.6	Vastuu henkilövahingosta	200
9.7	Vastuusubjektit	204
9.8	Vastuun kohdentuminen	209
9.9	Kirjallisuutta	214
10	TYÖTAPATURMIEN JA AMMATTITAUTIEN KORVAAMINEN	215
10.1	Tapaturma- ja ammattitautivakuutus	215
10.2	Työnantajan korvausvastuu	220
10.3	Sopimusperusteisen vastuun erityispiirteitä	228
10.4	Ankara (tuottamuksesta riippumaton) vastuu	233
10.5	Työpaikkaväkivallan ja häirinnän seurausten korvaaminen	236
10.6	Kirjallisuutta	242
	Liite 1: Työturvallisuuslaki	243
	Liite 2: Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta	265
	ASIAHAKEMISTO	289